

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Економічний факультет
Кафедра соціального забезпечення та управління персоналом

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о.декана економічного факультету

Ростислав МИХАЙЛИШИН

“31” серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

освітній рівень	перший (бакалаврський)
галузь знань	23 Соціальна робота
спеціальність	232 Соціальне забезпечення
освітня програма	«Соціальне забезпечення»
факультет	Економічний

Робоча програма навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» для студентів спеціальності 232 Соціальне забезпечення (освітня програма «Соціальне забезпечення»)

Розробник: Комаринська З. М., доцент кафедри соціального забезпечення та управління персоналом, кандидат історичних наук, доцент,

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціального забезпечення та управління персоналом

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

В.о.завідувача кафедри соціального забезпечення
та управління персоналом

Шегинська Н. З.

© Комаринська З. М., 2022
© Львівський національний
університет імені Івана
Франка, 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 23 Соціальна робота	Нормативна		
Модулів – 1	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Рік підготовки		
Змістових модулів –		1-й	-	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр		
<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <div style="text-align: center; border-top: 1px solid black; padding-top: 2px;">(назва)</div>		2-й	-	
Загальна кількість годин – 120 год	Спеціальність: 232 Соціальне забезпечення	Лекції		
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти : аудиторних – 1,5 год самостійної роботи студента – 2,20 год		32 год.	-	
		Практичні, семінарські		
		16 год.	-	
		Лабораторні		
		-	-	
		Самостійна робота		
		72 год.	-	
		Індивідуальні завдання:		
		-		
	Вид контролю:			
	екзамен	-		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 55% / 45%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення нормативної дисципліни «Етика соціальної роботи» є розкрити сутність основних морально-етичних проблем у соціальній роботі та ознайомити із загальними підходами та можливими методами їх розв'язання; ознайомити майбутніх соціальних працівників з етичними принципами і стандартами діяльності соціального працівника, що зафіксовані у відповідних документах; сформувати у майбутніх соціальних працівників системи спеціальних знань щодо теоретичних основ етики соціальної роботи та сприяти формуванню у них професійної морально-етичної свідомості

Основними завданнями дисципліни є:

- узагальнення і вдосконалення набутого досвіду відповідно до вдосконалення даного виду діяльності;
- вплив на свідомість спеціаліста з метою вдосконалення його як особистості і професіонала сфери соціальної роботи;
- сприяння більш повному та ефективному вирішенню професійних завдань у сфері соціальної роботи

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 3. Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах;

СК 13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні етичні концепції;
- визначення етичних проблем і дилем;
- кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності соціального педагога;
- моделі прийняття етичних рішень;
- цінності, принципи, ролі фахівців соціальної сфери;
- підходи до прийняття етичних рішень;
- існуючі кодекси етики соціальних працівників.

уміти:

- аналізувати питання реального стану соціальної та соціально-педагогічної роботи;
- користуватись елементами критичного мислення у практичній діяльності з клієнтами;
- керуватись моделями прийняття рішень конкретних етичних проблем; - використовувати категоріально-понятійний апарат етики соціальної роботи та деонтології;
- формувати особисте бачення соціально-педагогічної ситуації й самостійно визначати морально-етичні шляхи її вирішення;
- розрізняти та застосовувати критерії професійності соціального педагога.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3 Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження;

ПРН 9 Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців;

ПРН 20 Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Етика як наука про мораль, особливості функціонування

Предмет і завдання етики. Етика і мораль. Мораль у системі соціальних відносин. Етичні та моральні принципи і норми у соціальній роботі. Значення етики для соціальної роботи. Визначення сутності основних понять (мораль, етика, професійна етика). Основні етичні вчення. Місце навчальної дисципліни в системі загальної етики.

Тема 2. Моральні основи професійної діяльності соціального працівника. Базові поняття та сутнісні характеристики етики соціальної роботи.

Предмет і завдання курсу "Етика соціальної роботи", його функції в засвоєнні моральних основ соціальної роботи. Основні категорії етики соціальної роботи (професійні етичні відносини, етична свідомість, етичні дії, професійний обов'язок спеціаліста із соціальної роботи). Основні функції етики соціальної роботи. Критерії моральності в соціальній роботі

Тема 3. Еволюція етики соціальної діяльності

Історія становлення етичної думки. Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні. Історичні корені й традиції благодійництва. Етичні аспекти благочинної діяльності періоду Київської Русі. Роль християнства у розвитку морально-етичних норм соціальної діяльності. Етика соціальної роботи у 18-19 ст. Етичні проблеми становлення соціальної роботи в Україні

Тема 4. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника

Етичні стандарти діяльності соціального працівника. Етичні принципи професії соціального працівника. Загальні норми етичної поведінки соціального працівника. Норми професії соціального працівника. Норми соціальної роботи стосовно клієнтів. Норми стосунків соціального працівника з установами і організаціями. Норми соціальної роботи щодо колег. "Декларація принципів толерантності".

Тема 5. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи

Визначення поняття "етичний кодекс соціального працівника". Основні функції кодексу у суспільстві і у самій професійній діяльності. Міжнародні стандарти етики соціальної роботи. Професійно-етичні кодекси соціальних працівників різних країн світу (Великої Британії, Швеції, Сполучених Штатів Америки, Канади), їх особливості. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України: зміст та структура. Етичні принципи діяльності спеціалістів із соціальної роботи України.

Тема 6. Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові.

Базові складові моральної свідомості соціального працівника: моральні знання, моральні переконання, моральна потреба. Етичне виховання - невід'ємна складова підготовки спеціаліста з соціальної роботи. Вимоги до професійних якостей соціального працівника. Соціальний інтелект.

Тема 7. Застосування базових категорій деонтології соціальної роботи у різних видах практичної діяльності соціального працівника

Деонтологія як розділ етики. Визначення основних понять та категорій деонтології. Співвідношення понять "професійна етика" і "деонтологія". Сутність поняття "деонтологія соціальної роботи". Принципи деонтології соціальної роботи. Професійний обов'язок соціального працівника як ключова категорія деонтології соціальної роботи.

Тема 8. Вимоги професійного етикету до поведінки соціального працівника

Вимоги до поведінки професіонала з огляду на етикет. Принципи етикету соціального працівника. Поняття «правила етикету» і його зміст. Установлений порядок поведінки працівників соціальних служб при знайомствах і представленні, у відносинах з колегами і клієнтами.. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі, віку, національності, віросповідання тощо. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури соціальних працівників.

Тема 9. Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи

Загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв'язання етичних проблем. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя, що можуть виникати під час практичної діяльності соціального працівника. Реалізація пріоритетної цінності у соціальній роботі.

Тема 10. Особливості етичного спілкування соціальних працівників з клієнтами

Структура професійного спілкування у соціальній роботі. Комунікативний аспект спілкування в соціальній роботі. Етичні правила, норми, вимоги у професійному спілкуванні соціального працівника з клієнтами.

Тема 11. Професійні межі у соціальній роботі

Змістовне наповнення поняття "професійні межі" у соціальній роботі. Динамічність та ситуативна обумовленість як основні сутнісні характеристики поняття. Принципи встановлення професійних меж та їх функції у практичній діяльності соціального працівника. Синдром "вигорання" та засоби його попередження на індивідуальному та міжперсональному рівнях та на рівні організації.

Практичні поради соціальному працівникові щодо питання встановлення професійних меж у своїй практичній діяльності.

Тема 12. Фахові цінності та принципи в соціальній роботі. Етика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів

Етика соціальної роботи з людьми похилого віку. Соціальне становище і психофізіологічні особливості людей похилого віку. Етичні особливості роботи соціального працівника з людьми похилого віку. Принципи та форми етики соціальної роботи з людьми похилого віку. Вміння та навички, необхідні соціальному працівнику при роботі з людьми похилого віку. Етика соціальної роботи з людьми з розумовою недостатністю.. Принципи й засади соціальної роботи з різними групами жертв насилля. Етика соціальної роботи з дітьми, які залишилися без батьківського піклування.

Тема 13. Етика запобігання та вирішення конфліктів у роботі соціального працівника

Характер морально-етичних проблем у соціальній роботі. Проблемні ситуації та

зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника. Управління конфліктними ситуаціями. Правила безконфліктної поведінки. Загальна характеристика конфліктів у роботі соціального працівника, шляхи їх попередження та розв'язання.

Тема 14. Основи консультування

Загальні відомості. Хто проводить консультування? Консультування в соціальній роботі. Якості ефективного консультанта. Принципи консультування. Професійні межі в консультуванні. Стандарти консультування. Форми індивідуального консультування. Телефонне консультування. Представництво інтересів (соціальне посередництво). Групове консультування. Моделі консультування. Поради консультантам.

Тема 15. Процес консультування

Алгоритм консультації. Первинна консультація. Навички консультування. Проблемні аспекти роботи консультанта. Ведення записів. Завершення стосунків. Правила та установки консультанта

Тема 16. Етичні аспекти роботи соціальних служб

Основні види інтересів у соціальній роботі та роль соціального працівника в них. Етика проведення досліджень у соціальній роботі. Основні етичні підходи в дослідженні соціальної роботи. Етичні принципи організації та проведення досліджень у соціальній роботі.

Етичне виховання соціального працівника. Участь у розробці соціальної політики. Етичні особливості участі соціального працівника у політичній діяльності

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	Усього	Денна форма					Заочна форма				
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна	Лекції	Практичні	Індивідуальні	Заняття в дистанційному	Самостійна
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. Етика соціальної роботи											
Тема 1. Етика як наука про мораль, особливості функціонування	6	2	-	-	-	4					

Тема 2. Моральні основи професійної діяльності соціального працівника. Базові поняття та сутнісні характеристики етики соціальної роботи	8	2	2			4							
Тема 3. Еволюція етики соціальної діяльності	6	2	-			4							
Тема 4. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника	8	2	2			4							
Тема 5. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи	6	2	-			4							
Тема 6. Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові	8	2	2			4							
Тема 7. Застосування базових категорій деонтології соціальної роботи у різних видах практичної діяльності соціального працівника	6	2	-			4							
Тема 8. Вимоги професійного етикету до поведінки соціального працівника	8	2	2			4							
Тема 9. Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи	6	2	-			4							
Тема 10. Особливості етичного спілкування соціальних працівників з клієнтами	8	2	2			4							
Тема 11. Професійні межі у соціальній роботі	6	2	-			4							
Тема 12. Фахові цінності та принципи в соціальній роботі. Етика соціальної роботи з різними групами клієнтів	6	2	-			4							
Тема 13. Етика запобігання та вирішення конфліктів у роботі соціального працівника	10	2	2		-	6							

Тема 14. Основи консультування	8	2	-			6					
Тема 15. Процес консультування	10	2	2			6					
Тема 16. Етичні аспекти роботи соціальних служб	8	2	2			4					
Разом за модуль 1	120	32	16	-	-	72					
Усього годин	120	32	16			72					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Моральні основи професійної діяльності соціального працівника. Базові поняття та сутнісні характеристики етики соціальної роботи	2
2	Тема 4. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника	2
3	Тема 6. Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові	2
4	Тема 8. Вимоги професійного етикету до поведінки соціального працівника	2
5	Тема 10. Особливості етичного спілкування соціальних працівників з клієнтами	2
6	Тема 13. Етика запобігання та вирішення конфліктів у роботі соціального працівника	2
7	Тема 15. Процес консультування	2
8	Тема 16. Етичні аспекти роботи соціальних служб	2
	Разом	16

6. Теми практичних занять – не передбачено

7. Теми лабораторних занять – не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Етика як наука про мораль, особливості функціонування.	4
2	Тема 2. Моральні основи професійної діяльності	4

	соціального працівника. Базові поняття та сутнісні характеристики етики соціальної роботи	
3.	Тема 3. Еволюція етики соціальної діяльності	4
4.	Тема 4. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника	4
5.	Тема 5. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи	4
6.	Тема 6. Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові	4
7.	Тема 7. Застосування базових категорій деонтології соціальної роботи у різних видах практичної діяльності соціального працівника	4
8.	Тема 8. Вимоги професійного етикету до поведінки соціального працівника	4
9.	Тема 9. Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи.	4
10	Тема 10. Особливості етичного спілкування соціальних працівників з клієнтами	4
11	Тема 11. Професійні межі у соціальній роботі	4
12	Тема 12. Фахові цінності та принципи в соціальній роботі. Етика соціальної роботи з різними групами клієнтів	6
13	Тема 13. Етика запобігання та вирішення конфліктів у роботі соціального працівника	6
14	Тема 14. Основи консультування	6
15	Тема 15. Процес консультування	6
16	Тема 16. Етичні аспекти роботи соціальних служб	4
	Разом	72

9. Індивідуальні завдання – не передбачено

10. Методи навчання

Результати навчання	Методи навчання і викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів	Словесні методи (лекції, бесіди з формуванням проблемних завдань, дискусії); наочні методи (мультимедійні презентації); проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи; робота у групах (розробка проектів);	усне опитування, участь в обговоренні дискусійних питань, експрес-контроль, написання підсумкової модульної контрольної роботи.

відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	і виконання індивідуальних завдань Методи: проблемно-аналітичний, синтетичний дедуктивний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний	
---	--	--

11. Методи контролю

1. Вибіркове усне опитування
2. Поточне тестування
3. Підсумкова модульна контрольна робота

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота	Підсумкова модульна контрольна робота	Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	15	5	100

T 1	T 2	T 3	T4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	T 16
2	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2	2	2	2	3	2

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	<i>екзамен</i>
A	90 – 100	відмінно
B	81-89	добре
C	71-80	
D	61-70	задовільно

Е	51-60	
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів ; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів : Університет банківської справи, 2021. 547 с. Розділ 13. Недержавний сектор соціального забезпечення в Україні .С. 213. Розділ 14. Морально-етичні та психологічні особливості роботи в системі соціального забезпечення. С. 223
2. Зозуляк-Случик Р. В. Етика соціальної роботи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 190 с.

14.Рекомендована література

Базова

1. Демчишина С. М., Бойчук В. М. Професійні та особистісні характеристики соціального працівника. *Збірник наукових праць: Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*. 2019. № 11. С. 105 – 106.
2. Етика соціальної роботи : навч. посібник / МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; уклад. С. О. Роечко. - 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 202 с
3. Етика соціальної роботи: метод. рек. щодо забезпечення самос. роб. студ. з дисципліни “Етика соціальної роботи” (для бакалаврів) / Н. В. Грабовенко: за заг. ред. Н. В. Грабовенко. Київ, 2018. 22 с.
4. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. ІваноФранківськ : НАІР, 2019. 460 с.
5. Комаринська З. М. Роль саморозвитку особистості у процесі підготовки фахівців соціального забезпечення Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Друкарня Мадрид, 2021. – 364 с. - С. 313-314
6. Лаврецький Р.В., Лоза А.С. Етичні дилеми в соціальній роботі // *Young Scientist*. 2017. № 12 (52). С.81-86

Допоміжна

1. Зозуляк-Случик Р. В. Морально-гуманістичні якості фахівців освітньо-соціальної сфери. *Психологічна культура вчителя в контексті викликів сучасності* : зб. матеріалів Всеукр. наук.- практ. конф., з міжнар. участю, 5–6 квіт. 2017 р. Тернопіль, 2017. С. 113–115

2. Семигіна Т. В. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. №1. С.70-85.
3. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч посіб./ – Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.
4. Фуштей О. В. Особливості формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутнього соціального працівника. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. № 66. С. 89 – 93.
5. Шумик А.М., Тополь О.В. Етика професійного спілкування фахівця із соціальної допомоги // *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 9–10 квітня 2018 р. / редкол. : В. Л. Погребна, Н. В. Островська, І. Ю. Тонкіх та ін. Дніпро: ЛПРА, 2018. С. 553-557.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства соціальної політики <https://www.msp.gov.ua/>
2. Офіційний портал Верховної Ради України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>